

By: © Bård Sævi / Thea Hjeltnesland. Fotograf: Helge Hørseng / Mordas

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

Rekneskap 2017

Hordaland fylkeskommune

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

REKNESKAP 2017

Føreord

Fylkeskasserar legg med dette fram Hordaland fylkeskommune sin årsrekneskap for 2017.

Årsrekneskapen for 2017 inneheld obligatorisk hovudoversyn driftsrekneskap, investeringsrekneskap, balanserekneskap, økonomiske oversikter drift og investering samt notar.

Årsrekneskapen for 2017 vert lagt fram for fylkestinget.

Bergen 31.desember 2017 / 15.februar 2018
Tor Oddvar Sjøvoll
Fylkeskasserar

Vedlegg 1 - Rekneskapsforskriften

REKNESKAPSSKJEMA 1A - DRIFTSREKNESKAPEN

(tall i 1000 kr.)

	REKNESKAP 2017	REGULERT BUDSJETT 2017	OPPHAVLEG BUDSJETT 2017	REKNESKAP 2016
Skatt på inntekt og formue	-3 146 236	-3 226 000	-3 226 000	-3 137 248
Ordinært rammetilskot	-3 245 614	-3 150 000	-3 144 000	-3 091 104
Skatt på eigedom				
Andre direkte eller indirekte skatter				
SUM FRIE DISPONIBLE INNTEKTER	-6 391 850	-6 376 000	-6 370 000	-6 228 352
Renteinntekter og utbytte	-56 929	-14 400	-14 400	-64 308
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-522			
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutg.	260 513	242 002	242 000	263 237
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	4 066			
Avdrag på lån	509 000	509 000	509 000	442 000
SUM FINANSINNTEKTER/UTGIFTER	716 128	736 602	736 600	640 929
Til dekning av tidl. års reknensk.m.meirbruk	0	0	0	0
Til ubundne avsetjingar	179 220	142 841	25000	105 399
Til bundne avsetjingar	191 359	0	0	201 673
Bruk av tidl.års reknensk.m. mindrebruk	-136 841	-138 030	0	-68 456
Bruk av ubundne avsetjingar	-80 573	-44 626	-11 550	-78 281
Bruk av bundne avsetjingar	-217 420	-164 071	0	-146 619
NETTO AVSETJINGAR	64 255	203 886	13 450	13 716
Overført til investeringsrekneskaper	131 313	131 313	70 000	97 661
TIL FORDELING DRIFT	-5 608 663	-5 711 971	-5 549 950	-5 476 046
SUM FORDELT TIL DRIFT (frå skjema 1B)	-5 501 578	-5 711 971	-5 377 555	-5 339 205
REKNESKAPSMESSIG MEIRBRUK/MINDREBRUK	107 085	0	172395	136 841

Regnskapsskjema 1B - Driftsrekneskaper

(tall i 1000 kr.)

FORDELT SLIK:	REKNESKAP 2017	REGULERT BUDSJETT 2017	OPPHAVLEG BUDSJETT 2017	REKNESKAP 2016
Frie inntekter	UTGIFT			0
	INNTEKT			0
Kultur	UTGIFT	383 073	436 653	374 014
	INNTEKT	-197 260	-163 165	-176 998
Utdanning	UTGIFT	3 151 002	2 956 654	2 885 192
	INNTEKT	-444 265	-206 510	-155 906
Tannhelse	UTGIFT	346 316	314 134	317 262
	INNTEKT	-131 820	-105 985	-113 262
Samferdsel	UTGIFT	3 125 789	3 125 168	3 089 971
	INNTEKT	-1 214 623	-1 169 968	-1 201 973
Regional utvikling	UTGIFT	262 366	217 606	194 585
	INNTEKT	-131 622	-124 778	-104 635
Politiske organ og administras	UTGIFT	66 003	60 174	58 271
	INNTEKT	-36 726	-2 562	-2 562
Fellesfunksjonar	UTGIFT	499 900	463 597	253 812
	INNTEKT	-102 898	-47 982	-43 191
Ufordelte løyvingar	UTGIFT	0	2 881	36 729
	INNTEKT	0	0	0
Renter og avdrag	UTGIFT	2 146	0	0
	INNTEKT	-20 220	-18 600	-18 600
Aktivitetar utanfor fylkeskomm	UTGIFT	146 594	50 000	50 000
	INNTEKT	-223 384	-111 000	-111 000
Avslutningsposteringsar	UTGIFT	45 214	57 536	53 895
	INNTEKT	-23 917	-21 882	-21 882
NETTO		5 501 578	5 711 971	5 377 555
				5 339 205

Vedlegg 2 - Rekneskapsforskrifta

Rekneskapsskjema 2 A - Investeringsrekneskapen

(tal i heile 1000)

	REKNEKAP 2017	REGULERT BUDSJETT 2017	OPPRINNELIG BUDSJETT 2017	REKNEKAP 2016
Investeringar i anleggsmidlar	2,501,211	2,480,535	2,541,800	3,413,143
Utlån og forskoteringar	0	0	0	18,505
Kjøp av aksjer og andeler	7,740	6,000	5,000	0
Avdrag på lån	47,391	0	0	6,000
Avsetjingar	30,666	0	0	22,319
ÅRETS FINANSIERINGSBEHOV	2,567,008	2,486,535	2,546,800	3,459,967
Bruk av lånemidlar	-1,159,411	1,148,622	-1,246,300	-1,348,459
Inntekter frå sal av anleggsmidlar	-32,755	-13,000	-10,000	-131,366
Tilskot til investeringar	-214,509	-209,000	-164,000	-1,380,066
Kompensasjon for merverdiavgift	-339,517	-340,100	-367,000	0
Mottekne avdrag på utlån og refusjonar	-431,354	-561,600	-689,500	-114,197
Andre inntekter	-70,006	0	0	-256,701
SUM EKSTERN FINANSIERING	-2,247,552	-2,272,322	-2,476,800	-3,230,789
Overført frå driftsrekneskapen	-131,313	-131,313	-70,000	-97,661
Bruk av avsetjingar	-208,144	-82,900	0	-131,517
SUM FINANSIERING	-2,587,008	-2,486,535	-2,546,800	-3,459,967
UDEKKA/ UDISPONERT	0	0	0	0

Rekneskapsskjema 2 B - Investeringsrekneskapen

(tal i heile 1000)

Fordelt slik:	REKNEKAP 2017	REGULERT BUDSJETT 2017	OPPRINNELIG BUDSJETT 2017	REKNEKAP 2016
Kultur	0	3,000	3,000	628
Utdanning	554,064	458,375	455,000	781,800
Tannhelse	13,827	10,000	5,000	21,106
Samferdsel	1,750,203	1,952,160	1,935,800	2,461,863
Regional utvikling	856	2,000	2,000	2,674
Politiske organ og administrasjon	1	0	0	5,947
Fellesfunksjonar	41,174	55,000	141,000	64,953
Ufordelte løyvingar	0	0	0	0
Aktivitetar utanfor fylkeskommunen	141,087	0	0	74,172
NETTO	2,501,211	2,480,535	2,541,800	3,413,143

Vedlegg 3 - Rekneskapsforskrifta

BALANSEREKNESEKAPEN

(tal i heile 1000)

Kostra KOSTRA-Tekst Note Rekneskap 2017 Rekneskap 2016

EIGEDELAR

Anleggsmidler

227 Faste eiendomar og anlegg	23A	23,432,551	21,819,719
224 Utstyr, mask. og transp.midler	23A	1,132,986	1,151,037
222 Utlån til	7	286,424	376,372
220 Pensjonsmidler	2	4,459,091	4,298,077
221 Aksjer og andeler utstedt av	6	98,598	90,919
Sum Anleggsmidler		29,409,651	27,736,124

Omløpsmidler

213 Kortsiktige fordringer ovanfor		488,565	712,622
219 Premieavvik	2	316,003	355,364
211 Obligasjoner/Pengemarkedsfond	9	126,877	110,855
210 Kasse, postgiro, bankinnskott		1,552,121	1,535,010
Sum Omløpsmidler		2,483,567	2,713,851
Sum Eigdeklar		31,893,218	30,449,974

EIGENKAPITAL OG GJELD

Bokført eigenkapital

251 Bundne driftsfond	22	630,386	656,447
253 Ubundne investeringsfond	22	71,920	43,049
255 Bundne investeringsfond	22	41,150	170,599
256 Disposisjonsfond	22	220,624	198,877
2580 Endring rekneskapsprinsipp investering	24	-81,007	-81,007
2581 Endring rekneskapsprinsipp drift	24	-143,722	-143,722
25950 Reknesk. messig mindreforbruk	25	107,085	136,841
25990 Kapitalkonto	15	13,454,786	12,550,601
Sum Bokført eigenkapital		14,301,223	-13,531,685

Langsiktig gjeld

240 Pensjonsforpliktelse	2	5,566,477	5,400,154
241 Ihendehaverobligasjonslån	13	4,690,000	3,770,000
243 Sertifikatlån	13	2,141,000	2,156,000
245 Andre lån	13	3,818,400	4,150,791
Sum Langsiktig gjeld		16,215,877	15,476,945

Kortsiktig gjeld

232 Anna kortsiktig gjeld	5	1,376,118	1,441,344
Sum Eigenkapital og Gjeld		31,893,218	30,449,974

MEMORIAKONTI

Memoriakonti

29100 Mem.konto ubrukte lånemidler	5	261,011	291,422
29200 Andre memoriakonti		421,760	512,209
29999 Motkonto for memoriakonti		-682,771	-803,631
Sum Memoriakonti		0	0
TOTAL		0	0

Vedlegg 4 - Rekneskapsforskrifta
ØKONOMISK OVERSIKT - DRIFT
(tal i heile 1000)

	Noter	Rekneskap 2017	Reg. budsjett	Oppr. budsjett	Rekneskap 2016
Driftsinntekter					
Brukerbetalinger		86,984	99,106	96,000	115,148
Andre salgs- og leieinntekter		1,206,556	1,137,184	1,139,087	1,153,263
Overføringer med krav til motytelse		790,848	341,487	273,181	682,846
Rammetilskudd		3,245,614	3,150,000	3,144,000	3,091,104
Andre statlige overføringer		405,344	356,175	373,115	418,989
Andre overføringer		22,826	28,275	26,520	21,591
Skatt på inntekt og formue		3,146,236	3,226,000	3,226,000	3,137,248
Eiendomsskatt		0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter		0	0	0	0
Sum driftsinntekter	5	8,904,407	8,338,226	8,277,903	8,620,189
Driftsutgifter					
Lønnsutgifter		2,389,490	2,534,458	2,823,656	2,346,851
Sosiale utgifter		673,978	413,936	275,069	667,968
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon		1,388,321	1,312,611	1,053,674	1,370,477
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon		2,749,605	2,498,536	2,505,263	2,663,434
Overføringer		826,919	924,861	831,684	699,852
Avskrivninger	5+23A	738,768	738,768	0	673,607
Fordelte utgifter		-14,179	-10,205	-31,493	-17,540
Sum driftsutgifter	5	8,752,902	8,412,966	7,457,853	8,404,650
Brutto driftsresultat		151,504	-74,739	820,050	215,539
Finansinntekter					
Renteinntekter og utbytte		56,929	14,400	14,400	64,308
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)		522	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån		0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	5	57,451	14,400	14,400	64,308
Finansutgifter					
Renteutgifter og låneomkostninger		260,513	242,002	242,000	263,237
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)		4,066	0	0	0
Avdrag på lån	14	509,000	509,000	509,000	442,000
Utlån		0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	5	773,579	751,002	751,000	705,237
Resultat eksterne finanstransaksjoner		-716,128	-736,602	-736,600	-640,929
Motpost avskrivninger	5	738,768	738,768	0	673,607
Netto driftsresultat		174,144	-72,573	83,450	248,218
Interne finanstransaksjoner					
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	25	136,841	138,030	0	68,456
Bruk av disposisjonsfond	22	80,573	44,626	11,550	78,281
Bruk av bundne fond	22	217,420	164,071	0	146,619
Sum bruk av avsetninger		434,834	346,727	11,550	293,356
Overført til investeringsregnskapet		131,313	131,313	70,000	97,661
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk		0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	22	179,220	142,841	25,000	105,399
Avsatt til bundne fond	22	191,359	0	0	201,673
Sum avsetninger		501,892	274,154	95,000	404,733
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	25	107,085	0	0	136,841

Vedlegg 5 - Rekneskapsforskrifta

ØKONOMISK OVERSIKT - INVESTERINGER

(tal i heile 1000)

	Noter	Rekneskap 2017	Reg. budsjett	Oppr. budsjett	Rekneskap 2016
Inntekter					
Salg av driftsmidler og fast eiendom		2,755	13,000	10,000	12,144
Andre salgsinntekter		68,453	0	0	119,222
Overføringer med krav til motytelse		344,948	536,600	664,500	1,380,066
Kompensasjon for merverdiavgift		339,517	340,100	367,000	
Statlige overføringer		185,000	209,000	164,000	192,300
Andre overføringer		29,509	0	0	64,401
Renteinntekter og utbytte		1,553	0	0	4,256
Sum inntekter	5	971,734	1,098,700	1,205,500	1,772,389
Utgifter					
Lønnsutgifter		31,462	0	0	33,306
Sosiale utgifter		8,675	0	0	8,734
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon		1,889,916	2,390,535	2,451,800	3,052,206
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon		843	0	0	1,049
Overføringer		565,629	90,000	90,000	315,069
Renteutgifter og omkostninger		4,686	0	0	2,779
Fordelte utgifter		0	0	0	0
Sum utgifter	5	2,501,211	2,480,535	2,541,800	3,413,143
Finanstransaksjoner					
Avdrag på lån	5+14	47,391	0	0	6,000
Utlån	5+7	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	5+6	7,740	6,000	5,000	18,505
Dekning av tidligere års udekket		0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	22	30,000	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	22	666	0	0	22,319
Sum finansieringstransaksjoner		85,797	6,000	5,000	46,824
Finansieringsbehov		1,615,274	1,387,835	1,341,300	1,687,578
Dekket slik:					
Bruk av lån	5	1,159,411	1,148,622	1,246,300	1,348,459
Salg av aksjer og andeler	5	30,000	0	0	49,326
Mottatte avdrag på utlån	5	86,406	25,000	25,000	60,615
Overført fra driftsregnskapet		131,313	131,313	70,000	97,661
Bruk av tidligere års udisponert		0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	22	76,900	76,900	0	62,300
Bruk av bundne driftsfond	22	0	0	0	100
Bruk av ubundne investeringsfond	22	1,129	1,000	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	22	130,115	5,000	0	69,117
Sum finansiering		1,615,274	1,387,835	1,341,300	1,687,578
Udekket/udisponert		0	0	0	0

NOTER TIL ÅRSREKNESKAPEN

Note 1: Rekneskapsprinsipp

Rekneskapen er lagt fram i samsvar med kommunelova, forskrifter og god kommunal rekneskapsskikk.

All tilgang og bruk av midlar i løpet av året som vedkjem fylkeskommunen si verksemd går fram av driftsrekneskapen eller investeringsrekneskapen. I rekneskapen er bruttoprinsippet lagt til grunn. Det betyr at alle utgifter, utbetalningar, inntekter og innbetalningar skal rekneskapsførast brutto på dei respektive konti i rekneskapen. Vidare er anordningsprinsippet lagt til grunn. Det betyr at alle kjende utgifter/utbetalningar og inntekter/innbetalningar i året skal takast med i årsrekneskapen for vedkommande år, anten dei er betalt eller ikkje når årsrekneskapen vert avslutta. Eit unnatak frå anordningsprinsippet er handsaming av lån. Det er berre den delen av lånet som faktisk er nytta i løpet av året som er ført i investeringsrekneskapen. Den delen av lånet som ikkje er nytta, er registrert på memoriakonti.

I balansen er anleggsmidlar eigendelar bestemt til varig eige eller bruk, og er vurdert til anskaffelseskost. Andre eigendelar er omløpsmidlar. Omløpsmidlar er vurdert til lågaste verdi av anskaffelseskost og verkeleg verdi. Markedsbaserte finansielle omløpsmidlar er vurdert til verkeleg verdi.

Langsiktig gjeld er knytta til formåla i kommunelovens § 50 med unnatak av likviditetslån jfr. kl § 50 nr. 5. All anna gjeld er kortsiktig gjeld. Neste års avdrag på utlån inngår i anleggsmidlar og neste års avdrag på lån inngår i langsiktig gjeld.

I den kommunale rekneskapen vert kapitalkostnader som skuldast verdiforringing av anleggsmidlar som bygningar, anlegg og varige driftsmidlar, rekneskapsført i driftsrekneskapen. Anleggsmidlar vert avskrivne etter reglane i forskrift om årsrekneskap. Avskrivningane er eit uttrykk for kapitalslitet, og er etter krav om rapportering til KOSTRA, rekneskapsført i driftsrekneskapen med motpost i balansen. Verknaden på driftsrekneskapen er utlikna med ein tilsvarende inntektspost. Avskrivning startar året etter at anleggsmiddelet er teken i bruk.

I rekneskapen er bompengainnkrevjing handsama i investeringsrekneskapen sidan desse ikkje kan sjåast på som fylkeskommunen si normale drift. I følgje delegasjonsreglementet i fylkeskommunen får skular og tannhelsedistrikta behalde delar av eventuelt mindreforbruk ved at dei kan setje det av til disposisjonsfond for seinare bruk. Meirforbruk må skular og tannhelsedistrikta sjølv dekkje seinast andre året etter rekneskapsåret. Meirforbruk/underskot er bokført på memoriakonti.

Fylkeskommunen følgjer reglane i lov om meirverdiavgift for dei tenestoområda som ligg innafor lova. For resten av verksemda gjeld lov om kompensasjon av meirverdiavgift for kommunar, fylkeskommunar mv. Frå 2014 vert den delen av mva-kompensasjonen som gjeld investeringsrekneskapen inntektsført i investeringsrekneskapen.

Note 2 Pensjon

Generelt om pensjonsordningane i fylkeskommunen

Fylkeskommunen har kollektive pensjonstrygdingar for sine tilsette i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Ordningane sikrar ytelsesbasert pensjon for dei tilsette. Pensjonsordningane omfattar alders-, uføre-, ektefelle-, barnpensjon og AFP/tidlegpensjon. Pensjonane vert samordna med utbetalingar frå folketrygda.

Rekneskapsføring av pensjon

Etter § 13 i årsregnskapsforskriften skal driftsrekneskapen belastast med pensjonskostnader som er utrekna ut fra langsiktige føresetnader om avkastning, lønsvekst og G-regulering. Forskjellen mellom betalt pensjonspremie og berekna pensjonskostnad, nemnd som premieavvik, skal inntekts- eller utgiftsførast i driftsrekneskapen, med tilbakeføring over dei neste 15 / 10 / 7 åra.

Reglane innber også at utrekna pensjonsmidlar og pensjonsforpliktingar er oppført i balansen som anleggsmidlar og langsiktig gjeld.

Nærmare om rekneskapstala

alle tal i heile 1000
Inntekts- og gjeldspostar vist med -

Pensjonsordning	KLP		SPK		SUM	Arb.avg.	
PENSJONSKOSTNAD							
Netto pensj.kostn (inkl.adm.) iht.aktuar	128 402		181 526		309 928		
- Årets pensjonspremie (jf aktuarberegn.)	136 023		189 836		325 858		
=Årets premieavvik	-7 621		-8 309		-15 930	-2 246	
Betalt pensjonspremie	136 023		189 836		325 858		
Årets premieavvik (sjå spes.nedanfor)	-7 621		-8 309		-15 930		
Resultatført av tidl.års premieavvik	20 921		29 505		50 426		
= Pensjonskostnad i rekneskapen	149 323		211 031		360 355	50 810	
AKKUMULERT PREMIEAVVIK							
Akkumulert 01.01.2017	136 423		175 027		311 450		
+ Premieavvik for året	7 621		8 309		15 930		
- Resultatført av tidl.års premieavvik	20 921		29 505		50 426		
= Akkumulert premieavvik 31.12. 2017	123 122		153 831		276 954	39 050	
Herav oppført under omløpsmidlar:	123 122		153 831		276 954	39 050	
	KLP		SPK		SUM	SUM	
MIDLAR OG FORPLIKTINGAR	Pensj.midl.	Pensj.forpl.	Pensj.midl.	Pensj.forpl.	Pensj.midl.	Pensj.forpl.	Netto forplikt.
Faktisk (akt.beregn.full amort) 31.12.2017	2 423 954	-2 715 461	2 035 137	-2 714 170	4 459 091	-5 429 631	-970 540
Etter rekneskap pr. 31.12.2017	2 423 954	-2 715 461	2 035 137	-2 714 170	4 459 091	-5 429 631	-970 540
Arbeidsg.avg.av nto pensj.forpl. 31.12.2017		-41 103		-95 744			-136 846

Kr 27 166 394 av pensjonspremien i KLP er i 2017 dekket frå premiefond.

Saldo på premiefond pr 31.12.2017 er kr 5 819 422.

FØRESETNADER

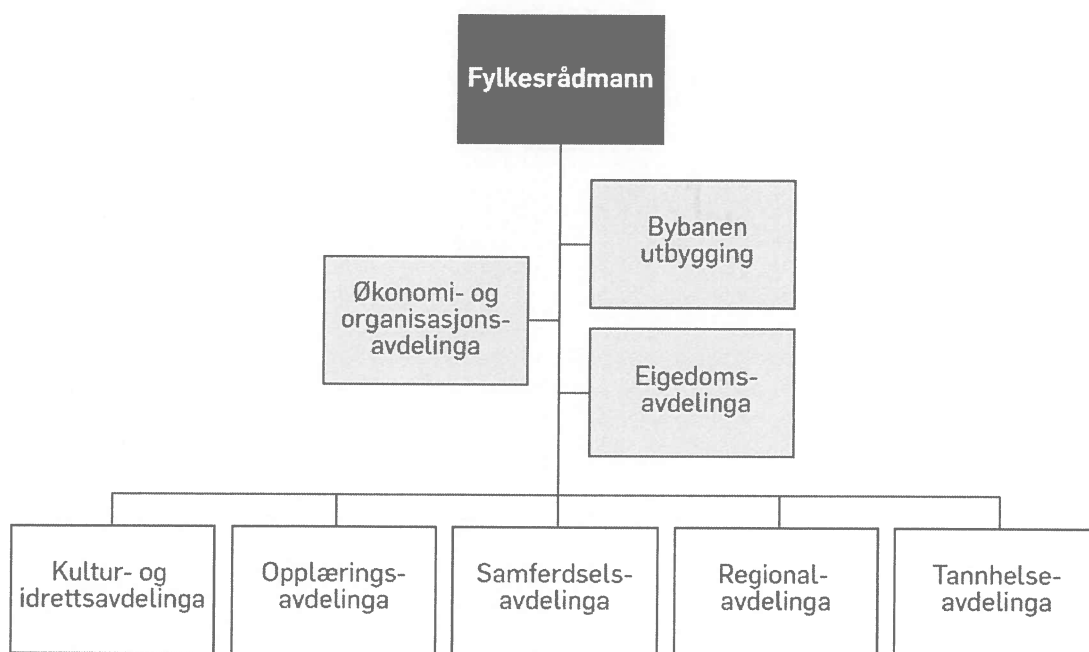
	KLP	SPK
Forventa avkastn.pensjonsmidler (§ 13-5 F)	4,50 %	4,20 %
Diskonteringsrente (§ 13-5 E)	4,00 %	4,00 %
Forventa årleg lønsvekst (§ 13-5 B)	2,97 %	2,97 %
Forventa årleg G-regulering (§ 13-5 D)	2,97 %	2,97 %

Note 3: Organisering

Politiske organ

Fylkestinget og fylkesordføraren Fylkestinget er det øvste politiske organet i fylkeskommunen	Fylkesutvalet Samordnar den fylkeskommunale verksemda. Fylkesvalstyre ved Stortings- og fylkestingsval.	Kontrollutvalet Fører tilsyn og kontroll med den fylkeskommunale forvaltninga
Utval for kultur, idrett og regional utvikling Eit av tre faste utval	Utval for opplæring og helse Eit av tre faste utval	Utval for miljø og samferdsel Eit av tre faste utval

Administrativ hovudstruktur

Avd.1 Politiske organ og administrasjon

Avd.3 Samferdsel

Avd.4 Kultur og idrett

Avd.5 Tannhelse

Avd.6 Opplæring

Avd.7 Fellesutgifter/-inntekter

Avd.8 Aktivitetar utanfor ordinær fylkeskommunalt ansvarsområde

Note 4: Årsverk

Tal på tilsette i HFK*	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt fylkeskommunen	4 703	4 494	4 507	4 384	4 393
Kvinner	2 726	2 581	2 603	2 566	2 566
Menn	1 977	1 913	1 904	1 818	1 827
Sektorvis fordeling	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt fylkeskommunen		4 494	4 507	4 384	4 393
Fylkesadm./andre**	713	658	672	837	835
Kvinner	362	332	347	491	483
Menn	351	326	325	346	352
Opplæring***	3 607	3 451	3 445	3 151	3 168
Kvinner	2 019	1 905	1 909	1 718	1 732
Menn	1 588	1 546	1 536	1 433	1 436
Tannhelse	383	385	390	396	390
Kvinner	345	344	347	357	351
Menn	38	41	43	39	39
Årsverk	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt fylkeskommunen	4 124,73	4 024,88	4 072,54	3 968,45	3 983,95
Kvinner	2 328,11	2 270,62	2 312,31	2 280,56	2 292,88
Menn	1 796,62	1 754,26	1 760,23	1 687,89	1 691,07
Sektorvis fordeling	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt fylkeskommunen		4 024,88	4 072,54	3 968,45	3 983,95
Fylkesadm./andre**	669,32	641,43	647,62	793,88	802,95
Kvinner	334,22	319,30	330,89	462,29	460,18
Menn	335,10	322,13	316,73	331,59	342,77
Opplæring***	3 152,53	3 057,64	3 088,00	2 824,23	2 840,71
Kvinner	1 721,50	1 656,00	1 680,50	1 506,52	1 528,03
Menn	1 431,04	1 401,64	1 407,50	1 317,71	1 312,68
Tannhelse	302,88	325,81	336,92	350,34	340,29
Kvinner	272,39	295,32	300,92	311,75	304,67
Menn	31	30,49	36,00	38,59	35,62

* inklusiv heiltidspolitikarar

** tal inkl Skyss, Bybanen Utbygging og opplæring i Fylkeshuset samt heiltidspolitekere

*** gjelder kun skuler

Tilsette i deltidsstillingar	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt i fylkeskommunen	1 698	1 410	1 342	1 136	1 214
Kvinner i deltidsstillingar	1 180	985	948	813	866
Kvinner i deltidsstillingar (% av alle kvinner i fylkeskommunen)	42,0 %	38,2 %	36,4 %	31,7 %	33,7 %
Menn i deltidsstillingar	518	425	394	323	348
Menn i deltidsstillingar (% av alle menn i fylkeskommunen)	25,40 %	22,22 %	20,69 %	17,77 %	19,05 %

Likestillingsbarometer per 31.12.2017	Kvinner	Totalt
Opplæring		
Rektorar i vgs	15	35
Ass. rektorar i vgs	18	38
Tannhelsetenesta		
Fylkestannlegen si leiargruppe inkl overtannlegane	6	7
Klinikkleiar	16	20
Fylkesadministrasjonen		
Avdelingsleiarar	1	7
Stabs-/seksjonsleiarar	14	32
Skyss og Bybanen utbygging	9	24

Rådmannen sin ledergruppe er ikke inklusiv Tannhelse sin ledergruppe

Tilsette i leiande stillingar	2013	2014	2015	2016	2017
Kvinner	148 (46,1%)	146 (47,6%)	151 (47,6%)	131 (46,1%)	130 (45,8%)
Menn	173 (53,9%)	161 (52,4%)	166 (52,4%)	153 (53,9%)	154 (54,2%)
Prosentfordeling tilsette etter kjønn	2013	2014	2015	2016	2017
Kvinner	2721 (57,9%)	57,4 %	57,8 %	58,5 %	58,4 %
Menn	1979 (42,1%)	42,6 %	42,2 %	41,5 %	41,6 %

menn	154	54,2 %
kvinner	130	45,8 %
	284	100,0 %

Note 5: Avstemming av arbeidskapital i rekneskapsåret

Arbeidskapital er omløpsmidlar minus kortsiktig gjeld.
(alle tal i heile 1000)

Frå balanserekneskapen	31.12.2017	01.01.2017	
Omløpsmidlar	2 483 566	2 713 851	-230 285
Kortsiktig gjeld	-1 376 117	-1 441 344	65 227
Endring av arbeidskapitalen i balansen			-165 058
 Frå drift og investering			
Anskaffing av midlar			
Inntekter driftsdel		-8 883 205	
Inntekter investeringsdel		-971 734	
Avskrivningar		-738 767	
Innbetaling ved eksterne finansieringstransaksjoner		-1 333 268	
Sum anskaffing		<u>-11 926 974</u>	
 Bruk av midlar			
Utgifter driftsdel		8 731 700	
Utgifter investeringsdel		2 501 211	
Utbetaling ved eksterne finansieringstransaksjoner		828 710	
Sum bruk		<u>12 061 621</u>	
Anskaffing - bruk			134 647
 Endring memoriakonti for ubrukte lånemidlar	261 011	291 422	-30 411
 Endring arbeidskapital bevilgningsrekneskap			165 058
 Avstemming mellom rekneskapa			0

Note 6: Finansielle anleggsmidler

(alle tal i heile 1000)

Livsforsikring mv. (inkludert kommunale pensjonsfond og -kasser)

Balanse-konto	Selskapets namn	Pålydande beløp	Balanseført verdi 31.12.17	Endring frå førre år	Marknads-verdi	Eigar/ Stemme-andel
2215500001	KLP kapitalinnskott	67 727,3	74 413,4	6 686,1		-
TOTAL		67 727,3	74 413,4			

HFK har betalt inn kroner 6 686 049,- i kapitalinnskott til KLP i 2017.

Kommuneforvaltningen

Balanse-konto	Selskapets namn	Pålydande beløp	Balanseført verdi 31.12.17	Endring frå førre år	Marknads-verdi	Eigar/ Stemme-andel
2216500001	Grieghallen IKS	500,0	500,0			50,0 %
TOTAL		500,0	500,0			

Statlig eide foretak

Balanse-konto	Selskapets namn	Pålydande beløp	Balanseført verdi 31.12.17	Endring frå førre år	Marknads-verdi	Eigar/ Stemme-andel
2211100002	Carte Blanche	15,0	15,0			15,0 %
2211100001	Den Nationale Scene	17,0	17,0			16,7 %
2213950001	Innovasjon Norge AS	505,3	505,3			2,6 %
TOTAL		537,3	537,3			

Selvstendige kommuneforetak (egne og inter(fylkes)-kommunale aksjeselskaper og andelslag)

Balanse-konto	Selskapets namn	Pålydande beløp	Balanseført verdi 31.12.17	Endring frå førre år	Marknads-verdi	Eigar/ Stemme-andel
2211520001	Jondalstunnelen AS	52,0	52,0			52,0 %
2211520002	Nordhordl Industriservice	100,0	100,0			17,7 %
2211520003	Sunnhordland Industri AS	292,0	292,0			16,6 %
2211520004	A/L Biblioteksentralen	9,0	9,0			0,8 %
2211520005	A/S Austevoll Bruselskap	102,0	102,0			51,0 %
2211520006	Fastlandssamb Halsnøy	102,0	102,0	2		53,7 %
2211520007	Beredt	100,0	100,0			100,0 %
2211520008	Hardangerbrua A/S	80,0	80,0			53,3 %
2211520009	Voss Bedriftservice	651,0	651,0			25,5 %
2211520010	Kvam bompengeselskap	160,0	160,0			53,3 %
2211520011	Bergen Bompengeselskap AS	100,0	100,0			100,0 %
2211520012	Odda Vegfinans AS	130,0	130,0			52,0 %
2212000014	Askøy Bompengeselskap AS	180,0	180,0			60,0 %
2212000018	Sørvest Bomvegselskap AS	100,0	100,0			16,7 %
2212000019	Sørvest ferge AS	1 051,6	1 051,6	1051,6		100,0 %
TOTAL		3 209,6	3 209,6			

Hordaland fylkeskommune har kjøpt 2 aksjar à kroner 1000 i Fastlandsambandet Halsnøy i 2017.

Hordaland fylkeskommune har kjøpt aksjar for kroner 1 051 622,- i Sørvest ferge AS i 2017.

Private foretak med begrenset ansvar (hovedsakelig private aksjeselskaper og andelslag)

Balanse- konto	Selskapets navn	Pålydende beløp	Balansført verdi 31.12.17	Endring frå førre år	Marknads- verdi	Eigar/ Stemme- andel
2211520013	Valen Kraftverk	1 000,0	1 000,0			100,0 %
2212000001	Bob 23 andelar	4,6	4,6			-
2212000002	Vestbo 4 andelar	0,8	0,8			-
2212000003	OBOS 2 andelar	0,3	0,3			-
2216500002	Bergen Vitensenter	18,0	18,0			19,0 %
2211520014	Nordhordlandspakken AS	40,0	40,0			40,0 %
2211520015	Business Region Bergen	350,0	350,0			35,0 %
2212000004	Strandgaten 196	60,0	0,0	-60		33,3 %
2211520017	Sunnhordland Lufthavn	1 365,0	1 365,0			21,0 %
2212000005	Storeholmen VTA AS	405,0	405,0			36,5 %
2212000006	Hordaland Teater L/L	60,0	60,0			60,0 %
2212000007	Kommunekraft A/S	1,0	1,0			0,3 %
2211520018	Atheno AS	100,0	100,0			8,9 %
2211520019	Gulen og Masfjorden Utvikling	500,0	500,0			9,7 %
2211520020	Vestnorsk Filmsenter AS	50,0	50,0			50,0 %
2212000008	Stend jordbrukssk partsbrev	2,4	2,4			-
2212000009	Voss jordbr sk luter Tine	2,1	2,1			-
2212000010	Haukelivegen A/S	10,0	10,0			3,0 %
2214500001	Sarsia Development	1 235,4	1 235,4			1,6 %
2211520021	Moster Amfi AS	50,0	50,0			50,0 %
2212000011	Stend jbs andel høgskolen	5,0	5,0			-
2212000012	Hjeltnes gartn Hardang Frukt	7,3	7,3			-
2211520023	Bergen-Os Bompengeselskap	52,0	52,0			52,0 %
2211520024	Bømlo Vegselskap AS	160,0	160,0			53,3 %
2211520025	Bybanen AS	1 550,0	1 550,0			100,0 %
2212000013	Fjord Norge AS	369,4	369,4			8,9 %
2211520026	HFK Bussanlegg AS	100,0	100,0			100,0 %
2211520027	Voss og Oml.Bomp.selskap AS	200,0	200,0			57,1 %
2211520028	HFK Tomt Knarvik AS	12 300,0	12 300,0			100,0 %
TOTAL		19 998,2	19 938,2			

SUM TOTAL

98 598,5

Hordaland fylkeskommune har selt aksjane i Strandgaten 196 AS for kroner 30 000 000,-. Beløpet er avsett til ubundne investeringsfond.

Under marknadsværdi er det ikkje ført opp nokon sum. Ingen av aksjane er notert på nokon børs, slik at marknadsværdi pr. 31.12.17 ikkje er kjend.

Note 7: Oversikt over utlån

(alle tal i heile 1000)

Balanseкто	Antal	Navn	Beløp 2017	Beløp 2016
Utlån stats- og trygdeforvaltninga				
2226100001	1	RV Breivikskiftet-Drotningstvik	0	30 000
2226100003	1	Forskottering Bergen Busstasjon	0	40 000
TOTAL			0	70 000
Utlån kommuneforvaltninga				
2226500001	1	Bømlo vg skule, idrettshall	2 220	2 220
2226500002	1	Masfjorden kommune, symjebasseng	30	30
2226500003	1	Bergen Kommune, Laksevåg vgs	500	500
2226500004	1	Kvinnherad kommune, Malmanger skule	137	137
2226500005	1	Odda kommune, Oddahallen	500	500
2226500006	1	Kvinnherrad vgs, idrettshall	2 000	2 000
2226500007	1	U. Pihl vgs., Åsahallen	3 500	3 500
2226500008	1	Askøy kommune, Askøyhallen	1 150	1 150
2226500009	1	Bergen Kommune, Åstveithallen	981	981
2226500010	1	Åsahallen	4 492	4 492
2226500011	1	Os Idrettshall, Os kommune	1 400	1 400
2226500012	1	U. Pihl vgs, Åsane Idrettspark	1 200	1 200
2226500013	1	Osterøy Idrettshall	2 100	2 100
TOTAL			20 210	20 210
Utlån sjølvstendige kommuneføretak				
2221520001	1	Sunnhordland Lufthavn as	1 581	1 896
TOTAL			1 581	1 896
Utlån private føretak				
2222000001	1	A/S Strandgaten 196, obligasjon	0	3 541
2221520003	1	HFK bussanlegg as	242 000	257 091
2222000002	1	BOB Nordnesveien 131-131A	49	49
2221520004	1	Bybanen AS	14 000	15 000
2221520005	1	Odda vegfinans	2 500	2 500
2221520006	1	Valen Kraftverk AS	6 000	6 000
2222000003	1	A/S Aasegården, obl.innskot	84	84
TOTAL			264 633	284 265
SUM TOTAL			286 424	376 371

HFK bussanlegg as har betalt avdrag på kr. 15 091 240,- i 2017.

Bybanen AS har betalt avdrag på kr. 1 000 000,- i 2017.

Sunnhordland Lufthavn har betalt avdrag på kr. 315 000,- i 2017.

A/S Strandgaten 196 er selt i 2017.

Note 8: Sal av finansielle anleggsmidlar

Hordaland fylkeskommune har i 2017 selt aksjane i Strandgaten 196 AS for kroner 30 000 000,-. Beløpet er avsett til ubundne investeringsfond.

Note 9: Finansielle omløpsmidlar

(alle tal i heile 1000)

Plassering overskottslikviditet

Hordaland Fylkeskommune har ved utgangen av 2017 plassert overskottslikviditeten i pengemarknadsfond.

Institusjon	Beløp	Avkastning 2017	Saldo 31/12
Danske Capital Likviditet	25 000 000,00	357 498,00	25 552 011,00
Fondsforvaltning Likviditet	50 000 000,00	477 589,03	50 579 279,16
Skagen Høyrente Institusjon	25 000 000,00	315 449,62	25 468 246,58
Odin pengemarked	25 000 000,00	277 464,00	25 277 464,00
Sum	125 000 000,00	1 428 000,65	126 877 000,74

Note 10: Garantiar gitt av fylkeskommunen

(alle tal i heile 1000)

Garanti gitt til	Garantibeløp	Lånesaldo 2017	Garantien går ut
Stiftinga Hordamuseet	173	10	2025
Garantiar tilsette	0	0	
Herav garanti for adm. sjefen	0	0	
Fastlandssamband Halsnøy as	188 810	129 810	2023
Austevoll Bruselskap AS	230 000	85 544	2024
Hardangerbrua AS	1 750 000	1 430 000	2029
Jondalstunnelen A/S	125 000	43 400	2025
Voss og omland bompengeselskap AS	780 000	610 000	2030
Kvam bompengeselskap AS	370 000	300 000	2029
Bømlo Vegselskap AS	600 000	600 000	2030
Bergen bompengeselskap AS	5 800 000	5 270 000	2037
Askøy Bompengeselskap AS	1 100 000	0	2030
Bergen-Os Bompengeselskap as	3 500 000	2 073 000	2038
Ferde AS	10 000	7 311	2019
Ferde AS	22 000	73 125	2027
Sotrasambandet (Ferde AS)	2 700 000	0	2040
Totalt garantibeløp / lånesaldo	17 175 983	10 622 200	

Note 11: Fordringar og gjeld til fylkeskommunale foretak og interkommunalt samarbeid.

Fylkestinget har i vedtak nr. 34/13 løyvd kroner 500 000,- i selskapskapital til Grieghallen IKS.

Hordaland fylkeskommune deltek saman med Bergen kommune.

Kvar av deltakarane hefter for 50% av selskapet sine plikter.

Note 12: Forskottering fylkesvegar

(alle tal i 1000 kr)

Konto	Forskottert av	Fv	Prosjekt	Vedtekne forskot pr 31.12.17	Forpliktelse 31.12.17	Gjeld pr 31.12.17
	Askøy					
	Askøy kommune	562	Fauskanger	3 000	3 000	-
	Block Watne AS	212	Follese skole, trafikksikring	15 000	15 000	-
	Askøy kommune	212	Hetlevik	15 000	15 000	-
	Askøy kommune	223	Mjøkeviksvarden-Skansan (Herdla bru)	2 900	2 900	-
2920008039	Wimoh AS, v/Frank Mohn AS	563	Rundkøyning Florvåg	1 500	1 500	1 500
	Askøy kommune m/Schlumberger	218	Horsøy (øvre ramme)	67 000	67 000	-
	Austevoll					
2920008012	Austevoll kommune	546	Ny veg på Hundvåkøy	1 000	1 000	1 000
	Austrheim					
2920008014	Austrheim kommune	565	Veg til Vardetangen	1 800	1 800	1 800
	Bergen					
2920008038	Orion Prosjekt AS	197	Håkonshellavegen	6 000	6 000	6 000
2920008040	Åsane Handel	267	4-feltsveg Åsamyrane-Nyborgkrysset	15 000	15 000	15 000
	Bømlo					
2920008013	Bømlo kommune	14	Stavland	774	774	774
2920008033	Bømlo kommune	18	Laurhammarkjosen - Urangsvåg	1 200	1 200	1 200
	Etne					
2920008037	Etne kommune	34	Skånevik kai - Idrettsanlegget	15 000	15 000	15 000
	Fitjar					
2920008035	Midtfjellet Vindkraft AS	545	Rimbareid - Fitjar sentrum	10 000	10 000	10 000
	Fjell					
2920008024	Fjell kommune	559	Fjell - Ulveset	14 000	4 000	4 000
2920008029	Fjell kommune	561	Kryss Fjæreidevegen	5 000	5 000	5 000
	Fusa					
2920008015	Fusa kommune/Fusa kraftlag	122	Fusa - Strandvik II	3 000	2 400	2 400
2920008010	Fusa kommune/F Mohn Fusa	122	Fusa - Strandvik III	3 000	3 000	3 000
2920008018	Fusa kommune/F Mohn Fusa	125	Holmefjord - Holsund	1 400	1 400	1 400
2920008026	Frank Mohn Fusa AS	552	Gang-/sykkelveg Venjanaset	3 500	3 500	3 500
2920008021	Fusa Kraftlag/Frank Mohn Fusa AS	48	Moshovdatunnelen	70 000	65 000	65 000
2920008011	Fusa Kraftlag m. fl.	122	Fusa - Kryss veg Skjørsand kai	15 000	15 000	15 000
2920008041	Fusa Kraftlag m. fl.	122	Skjørsand - Skåte	15 000	15 000	15 000
	Kvinnherad					
2920008022	Kvinnherad kommune	48	GS-veg Sandvoll	5 000	5 000	5 000
2920008023	Kvinnherad kommune	48	Erslandsmarka	5 000	5 000	5 000
2920008019	Kvinnherad kommune	551	Austrepollen - Løfallstrand	1 500	1 500	1 500
2920008019	Fusa Kraft,Fusa k,F Mohn Fusa	551	Austrepollen - Løfallstrand	4 000	4 000	4 000
2920008030	Kvinnherad kommune m.fl.	544	Tofte - Ranavik	37 000	37 000	37 000
	Kvinnherad kommune	48	Lundssvingane, Rosendal kollketivknut.	10 000	10 000	-
	Lindås					
2920008025	Lindås kom./Lindås tomtes.	565	Isdalstø - Alver	9 000	9 000	9 000
	Meland					
2920008031	Frank Mohn AS	564	Dalstø - Mjåtveit	25 000	25 000	25 000
	Modalen					
2920008007	Modalen/Voss/Vaksdal/BKK	313/344	FV 313 OG FV 344	10 000	10 000	10 000
2920008007	Modalen/Voss/Vaksdal/BKK	313/344	FV 313 OG FV 344 - II	1 300	1 300	1 300
	Os					
	Os kommune	160	Ulven Leir-Hjorthaug, g&s/opprust.	10 000	10 000	-
	Samnanger					
2920008032	Samnanger kommune m.fl.	48	Tunnel bak Tysse	100 000	50 000	50 000
	Stord					
2920008034	Stord kommune	70	Jensanesvegen	15 000	15 000	15 000
	Sund					
2920008017	BKK/Sund kommune	202	Veg til Telavåg	15 000	15 000	15 000
	Sund kommune	555	Hammersland - Kjørelen	15 000	15 000	-
	Tysnes					
2920008009	Tysnes kommune	78	Hodnanes - Nedrevåge	4 000	4 000	4 000
	Ulvik					
2920008027	Ulvik herad	572	Opprusting Holven - Ulvik	5 500	5 500	5 500
	Vaksdal					
2920008028	Vaksdal, Modalen	569	Stamnes - Eidslandet	11 100	6 100	6 100
	Voss					
2920008036	Voss kommune	315	Bavallsvegen	14 000	14 000	14 000
	Voss kommune	310	Bordalsvegen	7 750	7 750	-
	Sum			590 224	519 624	373 974

Gjeld pr 31.12.2017 er ført som memoriapost i rekneskapen

Gjeld pr 31.12.2017 utgjør rekvirerte/innbetalte forskot minus eventuell refusjon/tilbakebetaling.

Forpliktelse pr 31.12.2017 utgjør gjeld pluss resterande del av forskotet som ikkje er rekvirert.

Refundert 2017	Fv	Prosjekt	(alle tal i 1000 kr)	
2920008002	Bergen Kommune	188	Sædalsvegen	12 900
2920008004	Fusa kommune/Fusa kraft m.fl.	122	Fusa - Strandvik I	10 000
2920008015	Fusa kommune/Fusa kraftlag	122	Fusa - Strandvik II	600
2920008020	Lindås kom. og 28 verksemder	57	Espelend-Herland	32 000
2920008005	Os kommune	158	Bedehuset - Særvoldsv.	4 500
2920008006	Os kommune	158	Bedehuset - Særvoldsv.II	2 000
2920008016	Os kommune	161	Kalvatræ	500
2920008008	Radøy kommune	409	Opprusting Lundsåsen	2 500
2920008032	Samnanger kommune m.fl.	48	Tunnel bak Tysse	25 000
Sum			90 000	

Note 13: Gjeldsforpliktingar

(alle tal i heile 1000)

Tekst	2017	2016	Gjenverande løpetid
Kommunens samla lånegjeld	10 649 400	10 076 791	
Fordelt på følgjande kreditorar:			
Kommunalbanken flytende rente 1,5%	16 000	22 000	2025
Kommunalbanken flytende rente 1,5%	256 000	282 391	2031
Nordea fast rente 1,6%	400 000	400 000	2021
Danske bank flytende rente 1,25%	360 000	360 000	2019
Danske bank fast rente 2,75%	400 000	400 000	2019
Danske bank fast rente 1,8%	500 000	500 000	2022
DnB fast rente 1,82%	300 000	300 000	2020
DnB fast rente 1,84%	475 000	475 000	2021
SEB flytende rente 1,68%	460 000	460 000	2026
SEB flytende rente 1,38%	450 000	450 000	2019
Danske bank fast rente 1,82%	425 000	425 000	2022
DnB flytende rente 1,09%	340 000	340 000	2018
Kommunalbanken flytende rente 1,4%	330 000	330 000	2019
Danske bank fast rente 1,17%	335 000	335 000	2018
Kommunalbanken flytende rente 1,4%	350 000	350 000	2020
Kommunalbanken flytende rente 1,43%	355 000	355 000	2020
Kommunalbanken flytende rente 1,5%	320 000	320 000	2030
Kommunalbanken flytende rente 1,4%	328 000	328 000	2021
DnB fast rente 1,13%	345 000	345 000	2018
Kommunalbanken fast rente 2,76%	280 000	280 000	2021
Kommunalbanken flytende rente 1,4%	313 300	313 300	2022
Nordea fast rente 1,26%	390 000	390 000	2018
DnB flytende rente 1,04%	160 000	175 000	2018
Danske bank flytende rente 1,08%	350 000	350 000	2018
DnB flytende rente 1,04%	221 000	221 000	2018
DnB fast rente 2,34%	440 000	0	2024
DnB fast rente 1,99%	480 000	0	2023
Kommunalbanken flytende rente 1,81%	0	300 000	2017
Kommunalbanken flytende rente 1,45%	245 000	245 000	2023
Kommunalbanken fast rente 3,07%	230 000	230 000	2018
Kommunalbanken fast rente 3,46%	325 000	325 000	2018
Kommunalbanken flytende rente 1,04%	470 000	470 000	2018
Rikstrygdeverket, Lindås sjukeheim	100	100	

Det er i rekneskapsåret utgiftsført avdrag på lånegjeld med til saman kr. 509 000. Minste lovlege avdrag etter kl § 50 nr 7 utgjer kr. 324 082.

Kortsiktig gjeld sum	1 376 118
Pensjonsforpliktelse sum	5 566 477
Total gjeld	17 591 995

Rentebytteavtalar

I følgje reglement for finansforvaltninga, pkt.5, bør halvparten av lånegjelda som hovudregel ha fast rente. Andelen fast rente kan likevel variera mellom 40 % og 60 %.

For å oppnå dette har ein inngått følgjande rentebytteavtalar:

	Beløp kr 1000	Mottar flytande rente	Betaler fast	Bindingstid
Rentebytteavtale 2012/2019	330 000	Nibor 3 mnd. 0,80 %	3,47 %	26.02.2019
Rentebytteavtale 2012/2019	221 000	Nibor 3 mnd. 0,78 %	3,85 %	22.09.2019
Rentebytteavtale 2015/2020	350 000	Nibor 3 mnd. 0,80 %	2,96 %	18.02.2020
Rentebytteavtale 2012/2020	355 000	Nibor 3 mnd. 0,83 %	3,43 %	18.06.2020
Rentebytteavtale 2015/2021	340 000	Nibor 3 mnd. 0,79 %	2,76 %	16.02.2021
Rentebytteavtale 2012/2022	320 000	Nibor 3 mnd. 0,88 %	3,27 %	21.03.2022
Sum	1 916 000			

Betalte og mottekne renter på rentebytteavtalane er ført brutto i 2017.

	kr 1 000
Renteutgifter	82 748
Renteinntekter	-25 177
Netto	57 571

Note 14: Avdrag på gjeld

(alle tal i heile 1000)

Avdrag	Budsjett 2017	Rekneskap 2017	Rekneskap 2016
Betalt avdrag	509 000	509 000	442 000
Berekena minste lovlige avdrag		324 082	301 582
Differanse		184 918	140 418

Minimumsavdrag

Fylkeskommunen si gjeld skal avdragast i minimum same takt som anleggsmidlane vert avskrivne.

Det vil seie at følgjande vilkår må vere oppfylt:

Årets avdrag / gjeld $\geq$ årets avskrivning / bokført verdi eigedomar og utstyr.

For gjeld og bokført verdi av eigedomar og utstyr har ein nytta verdiane 1/1 i rekneskapsåret.

Minimumsavdrag i 2017

Alle tal i heile kr 1000	IB 2017
Anleggsmidler:	
Faste eigedommar og anlegg	21 819 719
Utstyr, maskiner og transportmidlar	1 151 037
SUM ANLEGGSMIDLAR	22 970 756
Langsiktig gjeld:	
Ihendehaverobligasjonslån	
Obligasjonslån	3 770 000
Sertifikatlån	2 156 000
Andre lån	4 150 791
SUM LÅN	10 076 791
Avskrivning 2017	738 768
Avskrivningar / bokført verdi	0,03216
Minimumsavdrag (Lån x 0,033)	324 082
Bokført avdrag	509 000
Differanse	184 918

Note 15: Kapitalkonto

(alle tal i heile 1000)

KAPITALKONTO			
01.01.2017 Balanse (underskot i kapital)		01.01.2017 Balanse (kapital)	12 550 601
Debetposterings i året:		Kreditposterings i året:	
Nedskrivning	160 420		
Nedskrivning utlån	3 541	Aktivering av fast eigedom og anlegg	815 700
Nedskrivning aksjer	60		
Avskrivning av fast eigedom og anlegg	166 386	Aktivering av utstyr, maskiner og transportmidlar	141 680
Avskrivning vegar	316 531	Aktivering IT	36 189
Avskrivning IT	111 257		
Avskrivningar av utstyr, maskiner og transportmidlar	85 427	Kjøp av aksjar og andelar	7 740
Avskrivning bussanlegg	18 658	Aktivering Bomprosjekt	138 715
Avskrivning Bybanen	40 508	Aktivering vegar	1 361 683
		Pensjonsmidlar KLP	175 558
		Pensjonsmidlar SPK	-14 543
		Avdrag på eksterne lån drift	556 391
Utlån	86 406		
Pensjonsforpliktelse KLP	106 698		
Pensjonsforoliktelse SPK	59 625		
Bruk av midlar frå eksterne lån	1 159 411		
31.12.2017 Balanse (Kapital)	13 454 786	31.12.2017 Balanse (underskot i kapital)	

Balanse Kapitalkonto pr 31/12-17 består av

Faste eigedomer og anlegg	23 432 551	
Utsyr maskiner transportmidler	1 132 986	
Utlån	286 425	
Pensjonsmidler	4 459 091	
Aksjer og andeler	98 599	
Langsiktig gjeld	-16 215 877	
Ubrukte lånemidler	261 011	13 454 786

Note 16: Spesifikasjon av vesentlige postar i rekneskapen

E134 Rullestadjuvet er bokført med til saman 160 mill.kr.
under anleggsmidlar og kapitalkonto.

Note 17: Vesentlege transaksjonar

Hordaland fylkeskommune har i 2017 motteke eit avdrag på utlån frå HFK Bussanlegg AS på kroner 15,1 millionar, og frå Bybanen AS eit avdrag på kroner 1 million. Summane er bokført i investeringsrekneskapen og selskapa er 100% eigde av fylkeskommunen.

Note 18: Leasing og leigeavtaler

(alle tal i heile 1000)

Type avtale	Årlig driftsutgift	Avtalen utløper
Leasingavtale transportmidler	1 355	
LEIGEKONTRAKTER		
Leigekontrakter administrasjonslokaler	47 700	må seiast opp
Leigekontrakter samferdsel	3 987	må seiast opp
Leigekontrakter kultur	51	må seiast opp
Leigekontrakter lokaler: tannklinikkar	17 679	må seiast opp
Leigekontrakter lokaler: skular	15 212	må seiast opp
Summer ekskl. mva		

Note 19 A: Resultat tannhelse

(alle tal i heile 1000)

	Tannhelse total	Prioritert gruppe	Betalande pasientar
Driftsutgifter	348 308	290 005	66 703
Driftsinntekter	-137 703	-201 229	-63 525
Resultat	219 005	88 777	3 178

Rekneskapan for 2017 syner eit underskot for betalande pasientar (Gruppe F) på 3,1 mill. Tala syner dei samla rekneskapsførte inntektene og dei samla rekneskapsførte kostnadane på tannklinikane.

Fordelinga er rekna utifrå tal på pasientar i dei ulike pasientgruppene i Opus.

Det er gjort tiltak i 2017 som gjer at denne rekneskapan vil vera i balanse i 2018.

Note 19 B: Resultat opplæring

(alle tal i heile 1000)

	Ordinær opplæring	Oppdragsverksemd	Total
Driftsutgifter	3183877	22 361	3 206 238
Driftsinntekter	-466 162	-32 512	-498 674
Resultat	2 717 715	-10 151	2 707 564

Rekneskapan for 2017 syner eit overskot for oppdragsverksemd i dei vidaregåande skulane på 10,1 mill.

Note 20: Revisjonshonorar

(alle tal i heile 1000)

Tekst	2017	2016
Deloitte AS, honorar for rekneskapsrevisjon*	782	730
Deloitte AS, honorer for anna revisjon **	1599	1610
Totalt revisjonshonorar	2381	2340

* Dette beløpet inneheld rekneskapsrevisjon, alle typar attestasjonar, opplæring mv

** Dette beløpet gjeld honorar for bestilte forvaltningsrevisjonar, selskapskontroll og andre bestilte timebaserte oppgåver.

Note 21: Godtgjersle til fylkesrådmann og fylkesordfører

(alle tal i heile 1000)

Tekst	2017	2016
Løn og anna godtgjersle til fylkesrådmann	1 756	1 747
Løn og anna godtgjersle til fylkesordfører	778	1 197
Løn og anna godtgjersle til fylkesvaraordfører	1128	891

Fylkesordførar har vore sjukmeld deler av 2017 og fylkesvaraordførar har fungert i sjukemeldingsperioden.

Note 22: Fondsavsetjingar

(alle tal i heile 1000)

	Inn	Ut
Disposisjonsfond		
Disposisjonsfond pr. 01.01	198 877	
Avsett til disposisjonsfond	179 220	
Bruk av disposisjonsfond i driftsrekneskapen		80 573
Bruk av disposisjonsfond i investeringsrekneskapen		76 900
Disposisjonsfond pr.31.12		220 624
Ubundne investeringsfond		
Ubundne investeringsfond pr. 01.01	43 049	
Avsett til ubundne investeringsfond i investeringsrekneskapen	30 000	
Bruk av ubundne investeringsfond i investeringsrekneskapen		1 129
Ubundne investeringsfond pr. 31.12		71 920
Bundne investeringsfond		
Bundne investeringsfond pr. 01.01	170 599	
Avsett til bundne investeringsfond i investeringsrekneskapen	666	
Bruk av bundne investeringsfond i investeringsrekneskapen		130 115
Bundne investeringsfond pr. 31.12		41 150
Bundne driftsfond		
Bundne driftsfond pr. 01.01	656 447	
Avsett til bundne driftsfond i driftsrekneskapen	191 359	
Bruk av bundne driftsfond i driftsrekneskapen		217 420
Bundne driftsfond pr.31.12		630 386
Samla fond		
Samla fond pr. 01.01	1 068 972	
Avsett til fond	401 245	
Bruk av fond		506 137
Samla fond pr.31.12		964 080

Av disposisjonsfond på 220 624 er 45 624 resten av avsatt overskot frå tidlegare år medan 42 469 gjeld opplæring.

Av bundne driftsfond på 630 386 gjeld 337 245 regionalavdelinga og 195 333 kulturavdelinga.

Note 23 A: Anleggsmidler

Faste eiendomar og anlegg

Eiendomar avskrives som hovedregel over 40 år

Fylkesvegar avskrives over 50 år

Faste eiendomar og anlegg pr. 1/1-2017	21 818 956 158,75
Aktivering av fast eiendom og anlegg 2017	815 700 498,84
Aktivering vegar 2017	1 361 682 662,65
Aktivering bompengeprojekt 2017	138 715 442,23
Avskrivning av fast eiendom og anlegg 2017	-166 386 111,70
Avskrivning vegar 2017	-316 530 893,92
Avskrivning bussanlegg 2017	-18 658 428,36
Avskrivning bybanen 2017	-40 508 413,56
Nedskrivning bompengeselskap 2017	-159 715 462,23
Nedskrivning tomter 2017	-704 268,69

Faste eiendomar og anlegg pr. 31/12-2017 **23 432 551 184,01**

Utstyr, maskiner og transportmidler

Avskrives som hovedregel over 10 år (IT-utstyr over 5 år)

Utstyr, maskiner og transportmidler pr. 1/1-2017	1 151 800 237,87
Aktivering av utstyr, maskiner og transportmidler 2017	141 680 569,41
Aktivering IT 2017	36 189 340,22
Avskrivning av utstyr, maskiner og transportmidler 2017	-85 426 904,82
Avskrivning IT 2017	-111 256 886,45

Utstyr, maskiner og transportmidler pr. 31/12-2017 **1 132 986 356,23**

Hordaland Fylkeskommune har i 2017 seld Florvåg tannklinikk for 2,6 millionar kroner. Tannklinikken hadde ein bokført verdi på kroner 600 960. Denne er nedskriven til null i anleggsmodulen. Gevinsten på kroner 1 999 040 er nytta til finansiering av investeringsrekneskapen.

Hordaland Fylkeskommune har i 2017 seld ein del av ei tomt knytta til Vestlandsheimen for kroner 136 500. Bokført verdi er nedskriven med kroner 10 000 i anleggsmodulen. Gevinsten på kroner 126 500 er nytta til finansiering av investeringsrekneskapen.

Note 23 B: Investeringar i nybygg og nyanlegg

Undervisning:

Årstad videregående skole tilbygg

Løyving pr. utgangen av 2017 er 651,46 mill.kr.
Det er utgiftsført 659,4 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Amalie Skram videregående skole nybygg.

Løyving pr. utgangen av 2017 er 859,23 mill.kr.
Det er utgiftsført 897,5 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Ny skulestruktur på Voss - Nye Voss vidaregåande skule

Løyving pr. utgangen av 2017 er 539,1 mill.kr.
Det er utgiftsført 536,7 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Ny skulestruktur på Voss - Nye Voss gymnas

Løyving pr. utgangen av 2017 er 470,0 mill.kr.
Det er utgiftsført 480,6 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Odda videregående skole - ombygging

Løyving pr. utgangen av 2017 er 126,8 mill.kr.
Det er utgiftsført 128,8 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Os videregående skole - verkstad

Løyving pr. utgangen av 2017 er 26,0 mill.kr.
Det er utgiftsført 27,1 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Bergen Katedralskole - tilbygg

Løyving pr. utgangen av 2017 er 123,0 mill.kr.
Det er utgiftsført 128,7 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Bergen maritime videregående skole

Løyving pr. utgangen av 2017 er 48,2 mill.kr.
Det er utgiftsført 49,4 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Åsane vidaregåande skule nybygg

Løyving pr. utgangen av 2017 er 56,0 mill.kr.
Det er utgiftsført 54,5 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Bergen handelsymnasium

Løyving pr. utgangen av 2017 er 60,08 mill.kr.
Det er utgiftsført 62,1 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Arna vidaregåande skule ombygging

Løyving pr. utgangen av 2017 er 29,0 mill.kr.
Det er utgiftsført 12,3 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Tertnes videregående skole

Løyving pr. utgangen av 2017 er 110,0 mill.kr.
Det er utgiftsført 111,2 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Samferdsel:

Fylkesvegar

Det er i 2017 utgiftsført 1 361,1 mill kr. til fylkesvegar.

Bybanen vognmateriell.

Løyving pr. utgangen av 2017 er 1.037,0 mill.kr.

Det er utgiftsført 986,6 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Infosystem haldeplassar

Løyving pr. utgangen av 2017 er 131,135 mill.kr.

Det er utgiftsført 93,5 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Nytt billetteringssystem

Løyving pr. utgangen av 2017 er 286,3 mill.kr.

Det er utgiftsført 281,7 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Automatisk passasjerteljing

Løyving pr. utgangen av 2017 er 20,0 mill.kr.

Det er utgiftsført 15,3 mill.kr. ved utgangen av 2017.

Tannhelse:

Nye Askøy tannklinikk

Løyving pr. utgangen av 2017 er 23,0 mill. kroner.

Det er utgiftsført 20,1 mill. kr. ved utgangen av 2017.

Kultur:

Hordaland fylkeskommune har for tida ingen store prosjekt under kultur.

Note 24: Endring av rekneskapsprinsipp

Endring av rekneskapsprinsipp som påvirker arbeidskapitalen i drift

DEBET		KREDIT	
IB 01.01.2017	143 722		
Endringer i 2017	0	Endringer i 2017	0
		UB 31.12.2017	143 722

Summen består av:

Varelager	31556	Gjort etter direktiv frå departementet
Renter	38024	Gjort etter direktiv frå departementet
Momskompensasjon	-15681	Gjort etter direktiv frå departementet
Lærlingetilskot	55823	
Oppgjør kortdatabase 2011	34000	
Sum	143722	

Endring av rekneskapsprinsipp som påvirker arbeidskapitalen i investering

DEBET		KREDIT	
IB 01.01.2017	81 007		
Endringer i 2017	0	Endringer i 2017	0
		UB 31.12.2017	81 007

Summen består av:

Feriepengar 1991/92	218933
Mottatt frå staten 2002	-132531
Feriepengar barnevern 2004	-5567
Feriepengar Valen gard	172
Sum	81007

Note 25: Spesifikasjon over rekneskapsmessig mindreforbruk (overskot) drift

Hordaland Fylkeskommune har i 2017 eit resultat på kroner 107 millionar.

Deloitte AS
Att:Bjarne Ryland
Postboks 6013 Postterminalen
5892 BERGEN

Dato: 16.04.2018
Vår ref.: 2016/4239-47
Saksbehandlar: monsgn
Dykkar ref.:

Fråsegn frå leiinga

Dette brevet vert sendt i samband med Dykkar revisjon av rekneskapen for Hordaland fylkeskommune. For året som vart avslutta den 31. desember 2017, med det formål å kunne konkludera om rekneskapen i det alt vesentlige gjev eit rettvisande bilete i samsvar med kommunelovas og rekneskapslovas reglar og god kommunal rekneskapsskikk i Noreg.

Vi stadfester etter beste evne og overtyding, og etter å ha føretatt dei førespurnadene vi har sett som nødvendige for å innhenta dei nødvendige opplysningar at:

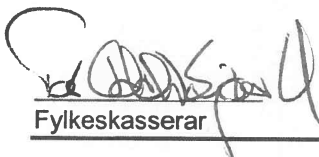
Rekneskap:

- Vi har oppfylt vårt ansvar, som fastsett i vilkåra for revisjonsoppdraget, for å sikra at utarbeidinga av rekneskapen er i samsvar med lov og forskrifter, og bekreftar at rekneskapen gjev eit rettvisande bilete i samsvar med gjeldande reglar og god kommunal rekneskapsskikk i Noreg.
- Vi stadfestar at viktige føresetnader som er brukt av oss ved utarbeidinga av anslagsverdiar av rekneskapspostar, inkludert anslagsverdiar målt til verkeleg verdi, er rimelege, og at all relevant informasjon tilgjengeleg per 31.12.2017 knytt til verkeleg verdi vurdering og vesentlege anslagsverdiar er omsyntatt.
- Vi stadfestar at rekneskapen ikkje inneheld vesentleg feilinformasjon eller manglar. Verknaden av ikkje-korrigerte feil er uvesentleg, både enkeltvis og samla sett for rekneskapen.
- Vi stadfestar at vi har påsett at fylkeskommunens rekneskap og formuesforvaltning som kan påverka rekneskapen er gjenstand for tilfredsstillande kontroll, inkludert slik intern kontroll som vi finn nødvendig for å kunna sikra utarbeidinga av ein rekneskap som ikkje inneheld vesentleg feilinformasjon, verken som følge av svik eller feil.
- Vi stadfestar at fylkeskommunens kontrolloppstilling over registrerte og innrapporterte beløp er utarbeida og rapportert i samsvar med lov og forskrift, inkludert krav til rettidig innsending av rapporten.
- Vi stadfestar at alle kjente faktiske eller moglege rettsvistar og krav som kan ha slik verknad at dei må tas omsyn til ved utarbeidinga av rekneskapet, er gjort kjent for revisor og er reiegjort for og gjeve tilleggsopplysningar om i samsvar med gjeldande reglar og god kommunal rekneskapsskikk i Noreg.

- Vi stadfester at leiinga erkjenner sitt ansvar for utforminga, iverksettinga og vedlikehaldet av intern kontroll for å forhindra og avdekka svik.

Opplysningar som er gjeve

- Vi har gjeve revisor:
  - tilgang til all informasjon som vi er kjent med, og som er relevant for utarbeidinga av rekneskapen, som til dømes rekneskapsregistreringar, dokumentasjon og andre forhold.
  - ytterlegare informasjon som revisor har etterspurt for revisjonsformål, og
  - uavgrensa tilgang til personar i fylkeskommunen som det etter revisors vurdering er nødvendig å innhenta revisjonsbevis frå.
- Vi stadfester at alle transaksjonar er registrert i rekneskapspostar og reflektert i rekneskapen.
- Vi har gjeve revisor opplysningar om resultata av våre vurderingar av risikoen for at rekneskapen kan innehalde vesentlig feilinformasjon som følgje av svik.
- Vi har gjeve revisor alle opplysningar om eventuelle svik eller mistankar om svik som vi er kjent med og som kan ha påverka fylkeskommunens rekneskap, og som også involverer:
  - leiinga,
  - tilsette som har ei viktig rolle i forhold til intern kontroll, eller
  - andre kor sviket kan ha hatt ei vesentleg innverknad på rekneskapet.
- Vi har gjeve revisor opplysningar om alle eventuelle påstandar eller mistankar om svik som kan ha påverka fylkeskommunens rekneskap som er kommunisert av tilsette, tidlegare tilsette, analytikarar, tilsynsmyndigheiter eller andre.
- Vi har gjeve revisor informasjon om alle kjente tilfelle av manglande overhalding eller mistanke om manglande overhalding av lovar og forskrifter, og som kan ha vesentleg verknad på rekneskapen.
- Vi har gjeve revisor opplysningar om identiteten til fylkeskommunens nærstående partar og alle forhold til nærstående partar og transaksjonar med desse som vi er kjent med.

Fylkeskasserar

Fylkesdirektør økonomi og organisasjon

Til fylkestinget i Hordaland fylkeskommune

MELDING FRÅ UAVHENGIG REVISOR

Uttale om årsrekneskapen

Konklusjon

Vi har revidert årsrekneskapen for Hordaland fylkeskommune som viser kr 5.608.663.000 til fordeling drift og eit rekneskapsmessig mindreforbruk på kr 107.085.000. Årsrekneskapen er samansett av balanse per 31. desember 2017, driftsrekneskap, investeringsrekneskap, og økonomiske oversikter for rekneskapsåret avslutta per denne datoen og noter til årsrekneskapen, medrekna eit samandrag av viktige rekneskapsprinsipp.

Etter vår meining er årsrekneskapen som følgjer med, gitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlege ei dekkande framstilling av den finansielle stillinga til fylkeskommunen per 31. desember 2017, og av resultatet for rekneskapsåret som vart avslutta per denne datoen, i samsvar med lov, forskrift og god kommunal rekneskapskikk i Noreg.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Noreg, medrekna dei internasjonale revisjonsstandardane (ISA-ane). Våre oppgåver og plikter etter desse standardane er beskrivne under overskrifta *Revisors oppgåver og plikter ved revisjon av årsrekneskapen*. Vi er uavhengige av fylkeskommunen slik det er krav om i lov og forskrift, og har overhalde dei andre etiske pliktene våre i samsvar med desse krava. Etter vår oppfatning er innhenta revisjonsbevis tilstrekkeleg og formålstenleg som grunnlag for konklusjonen vår.

Ytterlegare informasjon

Administrasjonssjefen er ansvarleg for ytterlegare informasjon. Ytterlegare informasjon består av årsmelding, men ikkje årsrekneskapen og revisjonsmeldinga.

Vår uttale om revisjonen av årsrekneskapen dekkjer ikkje slik ytterlegare informasjon, og vi attesterer ikkje denne informasjonen.

I samband med revisjonen av årsrekneskapen er det oppgåva vår å lese den ytterlegare informasjonen for å vurdere om det er vesentleg inkonsistens mellom den og årsrekneskapen eller kunnskap vi har opparbeidd under revisjonen, eller om den tilsynelatande inneheld vesentleg feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den ytterlegare informasjonen inneheld vesentleg feilinformasjon, ville vi rapportert om det. Vi har ikkje noko å rapportere i så måte.

Administrasjonssjefen sitt ansvar for årsrekneskapen

Administrasjonssjefen er ansvarleg for å utarbeide årsrekneskapen i samsvar med lov og forskrifter, derunder for at den gir ei dekkande framstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal rekneskapskikk i Noreg. Administrasjonssjefen er også ansvarleg for slik intern kontroll han finn naudsynt for å kunne utarbeide ein årsrekneskap som ikkje inneheld vesentleg feilinformasjon, verken som følgje av misleg framferd eller feil som ikkje er tilsikta.

Revisor sine oppgåver og plikter ved revisjonen av årsrekneskapen

Vårt mål med revisjonen er å oppnå tryggande sikkerheit for at årsrekneskapen totalt sett ikkje inneheld vesentleg feilinformasjon, verken som følgje av feil eller misleg framferd, og å gi ei revisjonsmelding som gir inneheld vår konklusjon. Tryggande sikkerheit er ein høg grad av tryggleik, men ingen garanti for at ein revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Noreg, og ISA-ane, alltid vil avdekke vesentleg feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følgje av misleg framferd eller feil som ikkje er tilsikta. Feilinformasjon blir vurdert som vesentleg dersom han, åleine eller samla, innanfor rimeleg grenser kan forventast å påverke økonomiske avgjerder som brukarane tar basert på årsrekneskapen.

Som del av ein revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Noreg, og ISA-ane, utøver vi profesjonelt skjønn og viser profesjonell skepsis gjennom heile revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoane for vesentleg feilinformasjon i årsrekneskapen, enten det skuldast misleg framferd eller feil som ikkje er tilsikta. Vi utformar og gjennomfører revisjonshandlingar for å handtere slike risikoar, og hentar inn revisjonsbevis som er tilstrekkeleg og formålstenleg som grunnlag for konklusjonen vår. Risikoen for at vesentleg feilinformasjon som følgje av misleg framferd ikkje blir avdekka, er høgare enn for feilinformasjon som skuldast feil som ikkje er tilsikta, sidan misleg framferd kan innebere samarbeid, forfalsking, bevisste utelatingar, feile presentasjonar, eller brot på interne kontrollrutinar.
- opparbeider vi oss ei forståing av intern kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlingar som er føremålstenlege etter tilhøva, men ikkje for å gje uttrykk for ei meining om effektiviteten av fylkeskommunen sin interne kontroll.
- evaluerer vi om rekneskapsprinsippa som er brukte, er føremålstenlege, og vurderer om rekneskapsestimata og tilhøyrande noteopplysningar som er utarbeidde av administrasjonssjefen, er rimelege.
- evaluerer vi den totale presentasjonen, strukturen og innhaldet i årsrekneskapen, og tilleggsopplysningane, og om årsrekneskapen representerer dei underliggjande transaksjonane og hendingane på ein måte som gir ei dekkande framstilling.

Vi kommuniserer med kontrollutvalet og administrasjonssjefen mellom anna om det planlagde omfanget av revisjonen og til kva tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utvekslar også informasjon om tilhøve av betydning som vi har avdekka i løpet av revisjonen, samt om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Utsegn om andre lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på revisjonen vår av årsrekneskapen slik den er omtalt ovanfor, meiner vi at dei disposisjonar som ligg til grunn for rekneskapen i det alt vesentlege er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpa i årsrekneskapen stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsmeldinga

Basert på revisjonen vår av årsrekneskapen slik den er omtalt ovanfor, meiner vi at opplysningane i årsmeldinga om årsrekneskapen er konsistente med årsrekneskapen og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på revisjonen vår av årsrekneskapen slik den er omtalt ovanfor, og kontrollhandlingar vi har funne nødvendige etter internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikkje er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», meiner vi at leiinga har oppfylt si plikt til å sørge for ordentleg og oversiktleg registrering og dokumentasjon av fylkeskommunen sine rekneskapsopplysningar i samsvar med lov og god bokføringskikk i Noreg.

Bergen, 17. april 2018
Deloitte AS

Bjarne Ryland
statsautorisert revisor

Kopi: Kontrollutvalet
Fylkesrådmann

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

Agnes Mowinckels gate 5
Postboks 7900
5020 Bergen
Telefon: 55 23 90 00
E-post: hfk@hfk.no
www.hordaland.no

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet. Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur. Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkestinget er øvste politiske organ i fylkeskommunen.